

Söylem Türlerinin Yabancı Dil Öğretiminde Materyal Olarak Kullanımı¹

Using Discourse Types as Teaching Materials in Foreign Language Teaching

Sayfa | 261

Özge ÖZBEK , Araştırma Görevlisi Dr., Gazi Üniversitesi, ozgekaracadal@gazi.edu.tr

Geliş tarihi - Received: 7 Aralık 2024
Kabul tarihi - Accepted: 26 Ocak 2025
Yayın tarihi - Published: 28 Nisan 2025

¹ Makalenin bir bölümü yazarın 'Analyse du discours et Enseignement/Apprentissage du FLE: Dialogues' başlıklı doktora tezinden esinlenilerek elde edilmiştir.
Özbek, Ö. (2025). Söylem türlerinin yabancı dil öğretiminde materyal olarak kullanımı. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 16(1), 261-279.
DOI. 10.51460/baebd.1574131

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2025), 16 (1), 261-279.

Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2025), 16 (1), 261-279.

Araştırma Makalesi / Research Paper

Öz. Söylem, bir dilin günlük hayatta bir konuşucu tarafından, bir amaç ve ihtiyaç doğrultusunda belli bir kişiye veya topluluğa yönelik söylenen sözcükler veya cümleler bütünüdür. Fransızcanın yabancı dil olarak öğretiminde/öğreniminde Fransızların günlük yaşamından alınan söylemlerden veya söylem kesitlerinden yararlanılması öğrenenlerin doğal yolla dile maruz kalmasını sağlayacak; aynı zamanda belirtilen söylemler öğretmenlerin Fransızca özgün ders materyallerine ulaşmasını kolaylaştıracaktır. Fransızca gibi yabancı dil olarak öğrenilen bir dilin ana dil olarak konuşulduğu ülkeden uzakta yaşayan öğrenenlerin o dile maruz kalması her zaman mümkün olmamaktadır. Ayrıca Fransızca'yı yabancı dil olarak öğretenler de özgün ders materyaline erişebilme sıkıntıları yaşamaktadır. Fransızcanın yabancı dil olarak öğrenimi/öğretiminde söylemlere başvurmak her iki kesim için de avantaj sağlamaktadır. Söz konusu çalışma söylem çözümlemesinin bir çalışma alanı olarak Fransa'da ortaya çıkışıyla başlayıp sonrasında siyasi, medya, edebi ve öğretici söylem türleri üzerine odaklanmıştır. İlgili söylem türlerine ve alt kategorilerine örnekler verilerek sınıfta belirtilen söylem türlerinin nasıl kullanılabileceği ortaya koyulmuştur. Bu çalışmada, Fransız Dili Eğitimi alanında yaygın söylem türlerini ve alt kategorilerini belirlemek, bunların öğretim materyali olarak kullanımına yönelik örnekler sunmak amacıyla söylem çözümlemesi ve doküman analizi yöntemleri kullanılarak farklı söylem türlerinden kesitler incelenmiştir. Bazı yazarlara göre, "türlere özgü yeti" (Fr: la compétence générique) terimiyle anılan öğrenenin yabancı dilde söylem türlerini ayırt edebilme ve bu türlere başvurabilme yetisi, öğrenenin sosyokültürel bilgisini arttırmakta ve dolayısıyla iletişim becerisini geliştirmesini sağlamaktadır. Fransızca'yı yabancı dil olarak öğrenenlerin söylem türlerini öğrenmesi şüphesiz bu türlere özgü yetilerini geliştirecek ve sonuç olarak iletişim becerilerini olumlu olarak etkileyecektir.

Anahtar Kelimeler: Söylem türleri, Fransızcanın yabancı dil olarak öğretimi/öğrenimi, Fransızca ders materyalleri.

Abstract. Discourses are the utterances or sentences spoken by a speaker of a particular language in daily life, directed towards a specific individual or community, and expressed with a particular purpose and need. In teaching and learning French as a foreign language, utilizing discourse segments or excerpts derived from the daily lives of native French speakers will enable learners to be exposed to the language in a natural context. The discourses will also facilitate teachers' access to authentic French instructional materials. For learners residing far from countries where French is spoken as a native language, regular exposure to the language is not always feasible. Additionally, those teaching French as a foreign language often encounter challenges accessing authentic instructional materials. In this context, incorporating discourse segments into the teaching and learning French as a foreign language offers distinct advantages for both groups. The present study begins by tracing the emergence of discourse analysis as an academic field in France, subsequently focusing on political, media, literary, and pedagogical discourse types. By providing examples for each discourse type and its subcategories, the study demonstrates how these specific forms of discourse can be effectively incorporated into the classroom. This study examines sections from various discourse types using discourse analysis and document analysis methods to identify common discourse types and subcategories in French Language Teaching and provide examples of their use as teaching materials. According to authors, the ability of learners to distinguish and utilize discourse types in a foreign language referred to as "genre-specific competence" (Fr: la compétence générique), enhances their sociocultural knowledge and thus improves their communication skills.

Özbek, Ö. (2025). Söylem türlerinin yabancı dil öğretiminde materyal olarak kullanımı. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, 16(1), 261-279.*

DOI. 10.51460/baebd.1574131

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2025), 16 (1), 261-279.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2025), 16 (1), 261-279.
Araştırma Makalesi / Research Paper

Undoubtedly, learning discourse types will develop the genre-specific competence of French learners as a foreign language, positively influencing their overall communicative abilities.

Keywords: Discourse types, Teaching/learning French as a foreign language, French course materials.

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2025), 16 (1), 261-279.

Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2025), 16 (1), 261-279.

Araştırma Makalesi / Research Paper

Extended Abstract

Introduction. Some researchers, such as Dominique Maingueneau, have highlighted the challenges in delineating discourse analysis's historical contours. Discourse analysis, as he notes, is 'both the result of the convergence of recent trends and the renewal of longstanding practices in text analysis (rhetoric, philology, or hermeneutics)' (Maingueneau, 2002, p. 41). Students and teachers utilize discourses to achieve various goals in foreign language teaching and learning. Discourses refer to the communication context, providing information about the speaker, location, and the time of the communicative event. Therefore, experts conducting discourse analysis pay close attention to the identity and status of the speaker (I), the intended audience (you), as well as the place (here) and time (now) of the communication.

Method. This study will present sections from sources exemplifying various types of discourse. The study aims to identify several discourse types frequently encountered in French Language Teaching and to illustrate their potential use as instructional materials in teaching by categorizing them into relevant subcategories. Discourse analysis, also recognized as a scientific research method, is typically classified among qualitative methods and supports language learners' development by observing the speaker's language use within communicative contexts. In this way, the foreign language learner enhances their ability to interpret discourse by considering the socio-cultural identity of the speaker (Gee, 1999, p. 92-93; Sönmez & Alacapınar, 2019, p. 115-116). This study also employs document analysis, one of the qualitative research methods. Qualitative data, which focuses on people's experiences, is essentially appropriate for identifying the meanings they ascribe to events, processes, and structures in their lives, and for relating these meanings to the social world around them (Miles, Huberman & Saldaña, 2014, p. 30). Discourses in French include information on the speaker, place, and time and reflect French Daily cultural life. Therefore, discourses are vital authentic resources at all language levels, especially at the introductory stages, to help learners make sense of native speakers.

Results. Since various researchers have classified different types of discourse, it would not be appropriate to make a strict distinction between discourse types. Therefore, this study does not aim to establish rigid boundaries distinguishing one type from another. However, the skillful use of discourse types, also known as "generic competence" (fr. la compétence générique), constitutes a core component of communicative competence and is acquired only by living within a particular society (Maingueneau, 2016, p. 35). Consequently, only certain types of discourse are highlighted in this study. Based on examples provided by researchers in the field, it is possible to determine some discourse types (political discourse, media discourse, literary discourse, didactic discourse) and their subcategories (Charaudeau & Maingueneau, 2002, p. 592; Charaudeau, 2011, p. 179-188; Korkut, 2017, p. 200-290; Maingueneau, 2016, p. 55).

Discussion and Conclusion. The study discusses four types of discourse: political, media, literary, and didactic, and examines how these can be utilized in classrooms where French is taught as a foreign language. Ultimately, it is determined that references to the specified discourse types can facilitate the implementation of one of the four skills lessons (listening, speaking, reading, and writing) and

Özbek, Ö. (2025). Söylem türlerinin yabancı dil öğretiminde materyal olarak kullanımı. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, 16(1), 261-279.*

DOI. 10.51460/baebd.1574131

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2025), 16 (1), 261-279.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2025), 16 (1), 261-279.
Araştırma Makalesi / Research Paper

that they are particularly suitable for use during the anticipatory stage of the lesson (fr. l'étape d'anticipation). It is believed that political and media discourses will capture learners' attention, enhancing their motivation and interest and increasing engagement in the lessons.

Additionally, teaching and learning French as a foreign language can be supported by Web 2.0 tools. Discourse examples can be sourced from the TV5 Monde French teaching website, and exercises can be conducted in the classroom. Furthermore, learners can be engaged in listening to French songs through the *Lyricstraining* website, where they are expected to complete the discourses found in the lyrics. In this regard, the *Les zexperts au service du FLE* website also offers various types of discourse as instructional materials accompanied by several exercises.

Giriş

Söylemler, bir dilin konuşucuları tarafından, belirli bir amaca ve gereksinime uygun şekilde bir bireye ya da topluluğa yönelik olarak kullanılan sözcük veya cümlelerin oluşturduğu belli bir bağlam içinde anlamlı olan ifadelerdir. Fairclough söylemlerin birçok nesneyle ve alanla sürekli ilişkili olduğunu ve bundan dolayı onlardan bağımsız olarak tanımlanamayacağını belirtmektedir. Yazar aynı zamanda söylemler sayesinde anlam ve anlam kazanmanın ortaya çıktığını ve onlar sayesinde sosyal yaşamın şekillendiğini vurgulamaktadır (Fairclough, 2010, s. 3). Söylemler konuşan kişinin bilişsel süreçlerine, duyduklarını veya gördüklerini anlamlandırma şekillerine bağlı olarak gelişmektedir ve konuşucular toplumda var olan diğer bireylerden etkilenmektedir (Ercan ve Danış, 2019, s. 528-529).

Dominique Maingueneau gibi bazı yazarlar, söylem çözümlemesinin tam olarak ortaya çıkış tarihini belirlemenin zorluğuna dikkat çekmiştir. Söylem çözümlemesi, "hem son dönem akımlarının kesişmesinin hem de çok eski metin inceleme uygulamalarının (retorik, filolojik veya hermenötik) yenilenme sürecinin bir sonucudur" (Maingueneau, 2002, s. 41). Bu bağlamda yazar, söylem çözümlemesi teriminin ilk kez 1952'de Z. S. Harris tarafından yazılmış bir makalede kullanıldığını, ancak temel söylem çözümlemesi akımlarının ortaya çıkışının 1960'ların ortalarında gerçekleştiğini vurgulamaktadır (a.g.e.). Sözen'e göre söylem teorileri veya akımları "Saussure ve Chomsky gibi dilbilimcilerin, Wittgenstein, Austin, Quine gibi 'dilsel felsefe' akımının öncüsü filozofların, Sapir, Whorf ve Strauss gibi dil antropologlarının ve çok daha önemlisi Nietzsche, Heidegger ve Gadamer gibi dil felsefecilerinin" düşüncelerinden ve eserlerinden ileri gelmektedir (2017, s. 14). Söylem çözümlemesinin Fransız ekolünün veya diğer bir deyişle Fransa'da söylem çözümlemesi akımının ise Jean Dubois ve Joseph Sumpf'un editörlüğündeki *Langages* dergisinin 13. sayısında (1969) yayımlanan makalelerle ortaya çıktığı bilinmektedir (Maingueneau, 2002, s. 201).

Söylem Çözümlemesi terimini Christian Baylon ve Xavier Mignot *Dilin Anlambilimine Giriş* adlı kitapta iki farklı şekilde açıklamaktadır. Yazarlar söz konusu terimin bireyler tarafından günlük hayatta farkında olunmadan yapılan bir eylem olduğunda "sıradan bir etkinlik"ten öteye gitmediğini belirtmektedir (2000, s. 195). Ayrıca, uzmanlar tarafından yapılan söylem çözümlemesinin, aynı şekilde adlandırılrsa da öncekinden tamamen farklı bir eylem olduğunu vurgulamaktadırlar. İkinci durumdaki söylem çözümlemesinde, alan uzmanlarının daha ileriye gitme "iddiasında buldukları" "yorumlama sürecinin psikolojik bir açıklaması" söz konusudur (a.g.e.).

Yabancı dil öğretimi ve öğrenimi sırasında öğrenciler, öğretmenler ve eğitimciler birçok farklı hedefi gerçekleştirmek için söylemlerden yararlanırlar. Söylemler, iletişim durumuna göndermede bulunurlar ve bizi konuşan kişi, yer ve iletişim durumunun zamanı hakkında bilgilendirirler. Bu yüzden söylem çözümlemesini gerçekleştiren uzmanlar konuşan kişinin kimliğine (ben), statüsüne, kime yönelik konuştuğuna (sen), nerede (burada) ve ne zaman (şimdi) konuştuğuna dikkat etmektedirler.

Uzmanlar veya dilbilimciler söylem çözümlemesinin ortaya çıkmasından önce iletişim durumuna (fr. La situation de communication) odaklanmışlardır. Dilbilimci Roman Jakobson iletişim durumu terimine ünlü iletişim şemasıyla katkıda bulunmuştur. Bu şemaya göre, her iletişim durumunda bir gönderici (fr. destinataire) belirli bir bağlam içinde ve dil dışı gerçekliklere başvurarak

(fr. référent) belli bir dil aracılığıyla (fr. code) ve mesajını aktaracağı kitap, telefon, sınıftaki akıllı tahta vb. gibi bir kanal kullanarak bir alıcıya (fr. destinataire) mesaj gönderir. Şüphesiz ki bu iletişim şeması Jakobson'dan sonra gelen başka dilbilimcileri etkilemiştir. Véronique Traverso, bu iletişim durumu modelinden yola çıkarak, sözceleme durumu (fr. La situation d'énonciation) üzerine odaklanır. Yazar bu konuda "sözün kaynağı" göndericidir şeklinde bir yorum yapmıştır. Yazara göre, iletişim durumunun temel unsurları olarak katılımcıları, mekân-zaman çerçevesini ve iletişimin amacını göstermek gerekir (Traverso, 2004, s. 12-19).

Söylemin içinde olduğu dönemin koşulları ve her söylem türünün karakteristik özellikleri yazılı ve sözlü ifadeyi etkilemektedir. Bir söylem çözümlemesi yapılacaksa, öncelikle metin sözlüğe yazılı hâle dönüştürmek gerekecektir.

Bu çalışmada öncelikle söylem çözümlemesinin kavramsal ve tarihsel çerçevesi ele alınmış, ardından yöntem ve amaç ayrı bir başlıkta detaylandırılmıştır. Çalışmanın sonunda ise söylem türlerinin sınıf ortamında kullanımına dair örnekler tartışılmıştır.

Amaç ve Yöntem

Söz konusu çalışmada, farklı söylem türlerine örnek oluşturan kaynaklardan kesitler sunulacaktır. Çalışmanın amacı Fransız Dili Eğitimi alanında günlük dilde yaygın olarak karşılaşılan bazı söylem türlerini ortaya koymak ve söz edilen türlerin bazı alt kategorilerini de belirleyerek Fransızcanın yabancı dil olarak öğretiminde ders materyali olarak kullanılma durumlarına örnekler vermektir. Fransızcada bazı söylem türlerinin çalışmada incelenmek için seçilmesindeki neden söz konusu türlerin sıklıkla öğrenenlerin karşısına çıkan türler olmalarıdır.

Çalışmada başvurulacak olan ve bir bilimsel araştırma yöntemi olarak da kabul edilen söylem çözümlemesi, genellikle nitel yöntemler arasında gösterilmektedir. Bu yönetime başvuran araştırmacılar iletişim durumunda konuşan kişinin dil kullanımının gözlemlenmesi yoluyla öğrenen kişinin dil gelişimini desteklemeyi amaçlamaktadır. Bu şekilde yabancı dil öğrenen birey, konuşan kişinin sosyo-kültürel kimliğini dikkate alarak onun söylemlerini yorumlama yeteneğini geliştirmektedir (Gee, 1999, s. 92-93; Sönmez ve Alacapınar, 2019, s. 115-116). Çalışmada ayrıca nitel araştırma yöntemlerinden biri olan doküman analizine de başvurulmuştur. "İnsanların deneyimlerine odaklanan nitel veriler, onların yaşamlarındaki olaylara, süreçlere ve yapılarla yükledikleri anlamları saptamak ve bu anlamları çevrelerindeki sosyal dünyayla ilişkilendirmek için temelde oldukça uygundur." (Miles, Huberman & Saldaña, 2014, s. 30). Söylem içinde konuşan kişiyi, yer ve zaman bilgisini barındırmakta ve Fransızların günlük yaşamlarından kültürel bir kesit olarak kabul edilmektedir. Bundan dolayı söylemler, öğrenenlerin o dili ana dil olarak konuşanlara anlam verebilmeleri için özellikle eğitimin başlangıç düzeylerinde olmak üzere her dil düzeyi için önemli özgün kaynaklardır.

Söylem Türleri ve Söylem Türlerinin Fransızcanın Yabancı Dil Olarak Öğretilmesinde Materyal Olarak Kullanımı

Maingueneau, söylem çözümlemesi yapan uzmanların "tamamen söyleme ait tipolojileri" başka bir deyişle, uzmanların söylemin işlevleriyle ve türleriyle ilişkilendirilen özellikleri incelemesi gerektiğini belirtir (2016, s. 57). Çeşitli araştırmacılar tarafından söylem türleri farklı şekillerde sınıflandırıldıklarından, söylemin türleri arasında tam bir ayırım yapmak uygun olmayacaktır. Bu nedenle, bu çalışmada bir türü diğerinden ayıran keskin sınırların belirlenmesi amaçlanmamaktadır. Ancak, aynı yazara göre "türle ilgili beceri" (fr. la compétence générique) olarak da adlandırılan söylem türlerini ustaca kullanma becerisi, iletişim yetisinin temel unsurlarından birini oluşturmaktadır ve bu beceri sadece belli bir toplumun içinde yaşayarak doğal bir şekilde kazanılmaktadır (2016, s. 35). Bundan dolayı, bu çalışmada sadece bazı söylem türleri vurgulanacaktır. Alandaki araştırmacılar tarafından verilen örneklerden yola çıkılarak aşağıdaki gibi tüm söylem türlerini kapsamayan; ancak bazı söylem türlerini ve onların alt kategorilerini özetleyen bir tablo oluşturmak mümkündür (Charaudeau & Maingueneau, 2002, s. 592 ; Charaudeau, 2011, s. 179-188 ; Korkut, 2017, s. 200-290 ; Maingueneau, 2016, s. 55).

Tablo 1.

Bazı söylem türleri ve alt kategorileri

Siyasi Söylem	Televizyonda Tartışma	Yayımlanan	Siyasi Broşür	Seçim Programı/Kampanyası
Medya Söylemi	Röportaj (fr. interview)		Tartışma (fr. débat)	Haber Röportaj (fr. reportage)
Edebi Söylem	Roman		Şiir	Tiyatro
Öğretici Söylem (Didaktik)	Diyalog		Sözlü Sınav	Öğrencilere Yönelik Düzenlenen Konferanslar

Birçok söylem türü veya alt kategorisi eklenerek bu tabloda bulunan sütunları ve satırları çoğaltmak mümkündür. Bilimsel, dini, hukuki, felsefi, reklam gibi diğer söylem türleri ve onların da alt söylem kategorileri bulunmaktadır. Ayrıca, örneğin siyasi tür için rahatlatıcı, kışkırtıcı, tehditkâr, nefret dolu, despotik, çelişkili, ironik gibi diğer alt söylem kategorileri de bulunduğu bilinmektedir (Korkut, 2017, s. 200-290). Bu konuda Aristo'ya başvuran Öztin üç farklı söylem türünden söz etmektedir: "Siyasal ya da tartışmacı söylem (fr. délibératif), hukuki söylem (fr. judiciaire), ve serimleme söylemi ya da törensel söylem (fr. épideictique)" (2022, s. 32). Yazara göre "konuşucu ya da hatip, dinleyicilerden hareketle belirlediği söylem biçimine göre gerekçelerini ve gerekçelendirme stratejilerini belirler" (a.g.e.). Bu çalışmada daha çok Fransız Dili Eğitimi alanında ders materyali olarak kullanılabilir söylem türleri vurgulanmak istendiğinden yukarıdaki tabloda belirtilen dört söylem türü seçilmiştir.

İçinde yaşadığımız toplum ve zaman dilimine bağlı olarak, söylem türleri diğer türlerle de ilişki içindedir ve bu şekilde anlam kazanırlar. Yazılı basının olmadığı bir toplumda (örn. eski zamanlarda olduğu gibi) yaşayan birine "gazetelerdeki gündelik haberler" in (fr. fait divers) ne anlama geldiğini Özbek, Ö. (2025). Söylem türlerinin yabancı dil öğretiminde materyal olarak kullanımı. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 16(1), 261-279.
DOI. 10.51460/baebd.1574131

açıklamak mümkün değildir. Ayrıca aynı söylem kesiti farklı iki söylem türüne de dâhil olabilir. Örneğin, bir ülkenin Cumhurbaşkanı ile yapılan bir röportaj hem medyatik söylem türünün hem de siyasi söylem türünün bir parçası olabilmektedir.

Siyasi söylem

Charaudeau, siyasi söylemi açıklamadan önce "dil yetisi, eylem, güç ve gerçek" (fr. langage, action, pouvoir et vérité) terimleri arasındaki ilişkinin incelenmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Günlük hayattaki sosyal etkileşimlerde, dil ve eylem birbirine bağımlı ve karşılıklı ilişki içindedir. Bu terimler, siyasi alandaki söylemi de etkilemektedir. Konuşucu (ben veya biz) birine yönelik konuşurken veya eylemde bulunurken o kişinin varlığını ve iletişimdeki ortağı olduğunu göz önünde bulundurmaktadır ve söylemleri o kişiye paralel olarak şekillenmektedir. Seçimlerde olduğu gibi kolektif olarak karar verilen siyasi söylem durumlarında ise bu bir "güç temsili" (fr. représentation du pouvoir) olarak kabul edilir (Charaudeau, 2005, s. 13). Bu siyasi güç, içinde bulunduğu toplumun çoğunluğunun değerleriyle, seçim kampanyaları sırasında siyasetçilerin yürüttüğü ikna süreçleriyle ve tartışmalarla yakından ilişkilidir.

Siyasal veya tartışmacı söylem türünde konuşucu toplumu belli bir konuda "inandırmaya çalışıyorsa, örneğe dayalı bir gerekçelendirmeyi ya da özelden genele giden tümevarım yöntemini seçer" (Öztin, 2022, s. 32). Siyasi ortamlarda veya seçim kampanyalarında konuşan kişi amacına yönelik çeşitli örnekler vererek toplumu inandırmak istemektedir. Bundan dolayı ayrıntılı örnekler vererek ve işin içine toplum değerlerini katarak seçmenine hitap etmektedir.

Siyasi söylem çözümlemesinde, "dilin kullanımında ve psikolojik ve sosyal etkilerinde, belirli bir uygulama alanı içinde nasıl organize edildiği" üzerine çalışmalar yürütülmektedir (Charaudeau, 2005, s. 24). Le Bart (1998), siyasetçilerin nadiren doğaçlamaya başvurduklarını ve bu yüzden siyasi söylemin öngörülebilir bir yapıya sahip olduğunu belirtmektedir. Siyasetçiler genellikle söyleyeceklerinin tümünü, toplumu ikna etmek amacıyla uygun strateji ve taktiklere de başvurarak önceden planlamaktadır (1998, s. 44 ve 122). Bundan dolayı, toplum çoğu zaman bir siyasetçinin yürüttüğü bir konuşma sırasında konuşulanların "hep aynı şey" olduğu izlenimine kapılmaktadır (a.g.e., s. 122). Siyasi söylem içeren birçok bütünce (fr. corpus) üzerinde söylem çözümlemesi çalışmaları yapmak mümkündür: "[...] parti programları, kongre kararları, seçim söylemleri" (a.g.e., s. 7). Siyasi söylem türü, televizyonda geçen tartışmaları, siyasi broşürleri, seçim programları gibi çeşitli alt kategorileri kapsamaktadır (Charaudeau & Maingueneau, 2002, s. 592). Aşağıdaki paragraflarda Fransız Dili Eğitiminde (FLE), materyal olarak başvurulabilecek olan siyasi broşürler (fr. tract) ve seçim programı (fr. programme électoral) alt kategorilerinden örnekler verilecektir.

Maingueneau'ya göre, "her söylem türü kendi rollerini tanımlamaktadır. Bir seçim kampanyası dâhilinde dağıtılan siyasi broşürde seçmenlere hitap eden bir 'aday' söz konusu olacaktır" (2016a, s. 84). Burada söylem çözümlemesi, her zaman bir siyasi broşür türünün okunduğu veya yorumlandığı gerçeği unutulmadan yapılmalıdır. Broşür türü, "kitlelere dağıtılan veya duvarlara yapıştırılan, siyasi, dini veya reklam amaçlı bir propaganda veya bilgilendirme belgesi" olarak tanımlanmaktadır (CNRTL). Örneğin 2017 ve 2022 yıllarında Fransa'da gerçekleştirilen

Cumhurbaşkanlığı seçim broşürlerinden Emmanuel Macron'a ve Marine Le Pen'e ait broşür örnekleri Fransızca'nın yabancı dil olarak öğretildiği sınıflara getirilerek öğrencilere konuşma veya yazma becerisi aktiviteleri yaptırılabilir. Bu broşürlerin üzerindeki fotoğraflar, sloganlar, topluma hitap etme şekilleri, vs. sınıfta dersin başlangıcında yapılan ve bazı araştırmacılara göre "öngörü aşaması" (fr. l'étape d'anticipation) olarak adlandırılan aşamada, başka bir deyişle derse ön hazırlık veya derse ısınma aşaması sırasında kullanılabilir; belirtilen görseller üzerine tartışmalar gerçekleştirilebilir (Aydın, 2019). Genellikle bir siyasi partinin, partisi tarafından benimsenen bir vizyonu seçmenlere yaymak amacıyla bir broşür oluşturduğu gözlemlenmektedir. Fransızca'nın yabancı dil olarak öğretildiği sınıflarda öğretmen, öğrenenleri aşağıdaki 2022 yılına ait broşürleri yorumlamaya ve broşürlerde yazılı sloganları tartışarak içinde geçen "siz" (fr. vous) ya da "biz" (fr. on) gibi kişi adlarını konusunda çıkarımlar yapmaya teşvik edebilir. Bu durum, örneğin öğrenenlerin sözlü iletişim becerisini geliştirme konusunda yarar sağlayabilir (Le Bart, 1998, s. 22). Aynı zamanda Macron ve Le Pen'e ait 2017 yılındaki seçim broşürleri de bulunarak aşağıdaki 2022 seçim broşürleriyle karşılaştırılabilir; sloganlar yoluyla hangi mesajın verilmeye çalışıldığı üzerinde sınıfta tartışma ortamı yaratılabilir.

Şekil 1. Fransa'daki seçim broşürleri (2022)

Siyasi medya söylemleri aynı zamanda birçok web sitesi tarafından ve birçok Web 2.0 aracıyla da ders materyali olarak kullanılmaktadır. Örneğin *Les zexperts au service du FLE* web sitesinde siyasi bir söylem türü Fransızca'da dil düzeyi en az B2 düzeyinde olan öğrenenlere yönelik bir ders malzemesi olarak tasarlanmıştır. Belirtilen ders materyalinde iki dil becerisine yönelik alıştırmalar da sunulmuştur: Dinleme ve konuşma becerileri. Ayrıca ilgili konuyla ilgili sözcük bilgisi alıştırmaları ve tüm alıştırmaların cevap anahtarı da web sitesinde ücretli olarak sunulmuştur. (<https://leszexpertsfle.com/produit/pack-de-conversation-politique-et-institutions-b2/>)

Medya söylemi

Medya söylemine dâhil olan röportaj (fr. interview), tartışma (fr. débat), haber röportaj (fr. reportage) gibi birçok alt tür bulunmakta; aynı zamanda şarkılarda, videolarda ve reklamlarda da medya söylemi yer almaktadır. Daha önce de belirtildiği gibi söylemler içinde olduğu topluma, yer ve zaman dilimine göre olduğundan söylem türleri İngilizcede, Fransızca ve Türkçede aynı şekilde adlandırılmamaktadır. Medya terimleri konusunda herhangi bir karışıklık durumunu önlemek için bir Basın Sözlüğü'ne başvurulmuştur (Gezgin vd., 1998).

Söz edilen tüm medya söylemi, yabancı dil sınıflarında dört becerinin herhangi birinde (dinleme, okuma, konuşma ve yazma) kullanılabilir yararlı, orijinal ve öğretici materyallerdir. Aynı zamanda günümüzde tüm medya söyleminin internet üzerinden herkese erişilebilir olması da hem yabancı dil öğretmenine hem de yabancı dil öğrenen bireylere avantaj sağlamaktadır.

İzleyici veya dinleyici üzerinde etkili bir araç olan medya söylemi sayesinde, öğrenenler derste kullanılan materyali daha iyi kavramaktadır ve bu tür materyaller öğrenenlerin yabancı dilde iletişim becerilerini geliştirmelerini sağlamaktadır. Diğer yandan medya söylemleri öğretmenlerin yabancı dil ders içeriğini çeşitlendirmelerine ve öğrenciyle etkileşimi en uygun şekilde düzenlemelerine olanak sağlamaktadır (Gazizova & Dnyasheva, 2016). Ayrıca, diğer söylem türleri gibi medya söylemi için de söylemi oluşturan kişinin veya diğer bir deyişle konuşucunun (fr. sujet parlant) söylemsel kimliğini yansıttığı ve bu kimliğe bağlı olarak bazı kültürel/ulusal sözcükler kullandığı, belli başlı stratejilere başvurduğunu söylemek mümkündür. Bundan durumdan dolayı medya söyleminin yabancı dil öğretiminde kullanılması, öğrenen bireylerin öğrendikleri yabancı dilin konuşucularının kimlikleriyle karşılaşmalarını sağlamaktadır. Bu durum, örneğin Türkiye'de Fransızca öğrenenler gibi, herhangi bir yabancı dili öğrenen ve o dilin anadil olarak konuşulduğu ülkeye gitmekte zorlanan öğrenenler için önemli bir fırsattır.

Bu kapsamda Fransızca öğretmenleri Fransızca öğretimi kitaplarında veya TV5 Monde televizyon kanalının Fransızca öğretimi/öğrenimi web sitelerinde bulunan etkinliklerden yararlanabilmektedirler. Bu sayede geleneksel eğitimi bir kenara bırakıp daha modern, öğrenen etkileşimini daha çok ön plana çıkaran ve öğrenenler için ilgi çekici bir öğretim benimsenmiş olacaktır. Örneğin hedef kitlenin ileri dil düzeyine sahip (C1) öğrenenler olduğu bir grupta aşağıda bulunan bir gazeteci ve bir avukat arasında gerçekleşen diyalog veya başka bir deyişle medya söylemi sınıfta rahatlıkla kullanılabilir durumdadır:

Dominique Laresche, (journaliste TV5MONDE): Le marché de l'influence et des influenceurs, il a explosé ces six dernières années. Est-ce qu'aujourd'hui il y a un début d'amorce de tassement ou pas ?

Raphaël Molina, (avocat, spécialisé dans l'influence et la communication): Je ne dirais pas qu'il y a une amorce de tassement, au contraire je pense que c'est un marché qui reste en croissance. Néanmoins on remarque une grande tendance, selon moi, c'est le fait que les marques désormais privilégient de travailler avec des influenceurs qui ont une communauté très engagée.

Dominique Laresche: Très resserrée, quoi, en fait.

Raphaël Molina: Exactement. Voilà, ils cherchent de l'engagement avant tout avec leur produit. Ils ne cherchent pas simplement à avoir un nombre de followers.

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2025), 16 (1), 261-279.

Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2025), 16 (1), 261-279.

Araştırma Makalesi / Research Paper

Dominique Laresche: Quand vous dites de l'engagement, c'est-à-dire de vendre un produit très ciblé... à une communauté très ciblée ? Raphaël Molina, avocat, spécialisé dans l'influence et la communication Tout à fait. C'est ça, c'est que... avoir de l'audience, c'est bien beau mais encore faut-il que vous ayez des...
[...] (TV5Monde)

Sayfa | 272

Yukarıda yazılı olarak verilen medya söylemi TV5 Monde Fransızca Öğretimi web sitesinde paylaşılan dinleme becerisi için oluşturulan ders materyallerinden biridir. Belirtilen ders materyallerinin içinde altyazılı video, videonun Fransızca yazılı hali (fr. transcription), öğrenen dosyası (fr. fiche apprenant), öğretmen dosyası (fr. fiche enseignant) ve cevap anahtarı (fr. corrigé) bulunmaktadır. Tüm belgeler herkes için ücretsiz bir şekilde indirilebilir ve kullanılabilir durumdadır. Örneğin öğrenen dosyasının ikinci alıştırmaları aşağıdaki gibidir:

Activité 2 : regardez la vidéo à partir de ce lien <https://tv5mon.de/3VmtY4w>. Que disent les intervenants au sujet de l'activité des influenceurs ? Complétez les phrases suivantes en cochant la proposition qui convient.

1. L'entretien se concentre principalement sur ...

- les personnes qui suivent des influenceurs (les abonnés ou « followers »).
- les personnes qui exercent l'activité d'influenceur.
- les entreprises qui signent des partenariats avec les influenceurs.

2. En évoquant les influenceurs, les intervenants mettent surtout en avant ...

- les avantages et les inconvénients de l'activité.
- l'aspect lucratif de l'activité.
- la face cachée de l'activité.

3. D'une manière générale, l'activité d'influenceur est présentée comme comportant ...

- des risques et des difficultés.
- un fort potentiel de croissance.
- un manque de transparence et des zones d'ombre.

4. Les pays n'ont pas tous la même approche de l'activité et la France se distingue de la Suisse par ...

- l'offre de formation proposée.
- l'encadrement législatif mis en place.
- son attractivité économique pour les influenceurs.

Şekil 2. TV5 Monde Fransızca Öğretimi web sitesinde söylem üzerine yapılan alıştırmalar

Videoyu izleyen öğrenenlere yukarıdaki alıştırmada videoda geçen söyleşiyi, başka bir deyişle, sosyal medya fenomenleriyle ilgili, Fransa ve İsviçre arasındaki yasal farklılıklarla ilgili bazı çoktan seçmeli sorular yöneltilmektedir. Bu şekilde Fransızcanın yabancı dil olarak öğretildiği sınıflarda kullanılabilecek, ilgili medya söylemine ve videoya ait toplam 6 farklı alıştırma bulunmaktadır. Aynı zamanda TV5 Monde Fransızca Öğrenimi/ Öğretimi web sitelerinde tüm dil düzeylerine sahip (A1, A2, B1, B2, C1, C2) öğrenenlere yönelik çeşitli ders materyallerinin bulunduğunu belirtmek yerinde olacaktır (<https://enseigner.tv5monde.com/>).

Ayrıca Lyricstraining web sitesi de bazı şarkıların video kliplerine eklenen alt yazıları kullanarak öğrenenlerin hem dinleme hem de yazma becerilerini geliştirmelerine olanak sağlamaktadır. Belirtilen web sitesinde yayınlanan video klipleri de medya söylemi türüne örnek olarak kabul edilebilir.

Edebi söylem

Yabancı dil öğretimi alanında edebi türlere sık sık dikkat çekildiği ve edebi türlerden materyal olarak yararlanıldığı gözlemlenmektedir. 19. yüzyılın başlarına kadar uzanan bir tarihe sahip olan Fransızcanın Yabancı Dil Olarak Öğretimi alanındaki geleneksel yöntem (dilbilgisi-çeviri yöntemi) gibi eski öğretim yöntemlerinden başlayarak edebi türün dil öğretimi alanında yer alması edebi türe olan sürekli ilginin göstergesidir (Germain, 1993).

Doğal bir süreç olan anadil ediniminde sözlü iletişimin yazılı iletişimden önce geldiği ve bir yabancı dilin öğretimi/öğreniminin de aynı şekilde sözlü iletişimle başlaması gerektiği genel olarak kabul edilen bir görüştür. Bazı uzmanlar, edebiyatın daha çok yazılı kaynaklardan oluşmasından hareketle onun Fransızcanın yabancı dil olarak öğretimindeki yerini sorgulamışlardır. Ancak bu edebiyatla ilgili sorgulamalar ve devamında edebi türlere yönelik yapılan eleştiriler, günümüzde birçok Fransızca ders kitabına edebi tür örneklerinin dâhil edilmesine engel olamamıştır. Fransızca öğretim kitaplarından L'atelier B1 ve Saison 3 B1'de bulunan bazı edebi metin kesitleri bu konuda örnek oluşturmaktadır (Cocton, Kohlmann, Rabin & Ripaud, 2020, s. 13 ve 28; Cocton, Cros, Mraz, Dupleix & Ripaud, 2015, s. 137-138). Benzer şekilde, söz edilen diğer türler gibi, edebi tür de birçok tür veya diğer bir deyişle, Todorov'a göre "metin sınıfı" olarak adlandırılan çeşitli türleri içinde barındırmaktadır (1978, s. 48). Aynı yazar, "tür" terimini aşağıdaki şekilde vurgulamaktadır:

"Bir toplumda, belirli söylemsel özelliklerin tekrarlanması kurumsallaştırılır ve bireysel metinler, bu kodlamayı oluşturan norma göre üretilir ve algılanır. Edebi olan veya olmayan bir tür, bu söylemsel özelliklerin kodlanmasından başka bir şey değildir." (a.g.e., s. 49).

Bazı yazarlara göre edebi türlerle ilgili farklı sınıflandırmalar bulunabilir, ancak Combe'a göre, roman, şiir, tiyatro, deneme gibi türler arasındaki ayrım konusunda yazarların çoğu uzlaşmaktadır (1992, s. 133-134). Tüm edebi türlerin ve alt türlerin örneklerini detaylı bir şekilde incelemek ve çeşitlendirmek bu çalışmada mümkün olmadığından, sadece roman ve tiyatro türlerinden söz edilecek ve bu türlerden alınmış söylem örneklerinin Fransızcanın yabancı dil olarak öğretimi alanında materyal olarak kullanılma durumları incelenecektir.

Bir romanda, belirli bir zaman diliminde ve mekânda gerçekleşen olayları içeren bir anlatı metni bulunmakta ve bu olaylar metindeki belirli karakterleri etkilemektedir. Çok sayıda romanda diyalog içeren bölümler de bulunmaktadır; bu kısımlarda da söylemler karşımıza çıkmaktadır. Greimas ve Todorov gibi birçok uzman, anlatı çözümlemesi (fr. analyse du récit) üzerinde çalışmışlardır. Stalloni'ye göre, anlatılarda geçen sözceleme (fr. l'énonciation) "kitabın kapağına adı yazılmış olan yazarın, hikâyeyi anlatmakla görevli olan anlatıcıdan ayrılmasından" kaynaklanır (2007, s. 55). Yazara göre "Otobiyografi dışındaki durumlarda, yazar ve anlatıcı birbirlerine karıştırılmazlar (...)" (a.g.e.). Christophe Gérard çalışmalarından birinde, roman türünden bahsedildiğinde her zaman tarihî bir boyutun söz konusu olduğunu belirtir. Örneğin *özgürlükçü roman* (libertin romanı) (Crébillon fils'ten Bataille'a, vb.), *duygusal roman* (Delly ve Cartland'den Marc Levy'ye, vb.), *tarihi roman* (Walter Scott'tan Ken Follett'e, vb.), *gizem romanı* (Christie'den Simenon'a kadar, vb.) gibi türler romanın alt türleri olarak kabul edilebilirler (Gérard, 2019, s. 9). Bunun yanı sıra romanın alt türlerine yönelik farklı kategoriler yapan başka yazarlar da bulunmaktadır (Combe, 1992, s. 131).

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2025), 16 (1), 261-279.

Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2025), 16 (1), 261-279.

Araştırma Makalesi / Research Paper

Bir söylem türü olarak roman, TV5 Monde web sitesindeki bazı pedagojik materyaller arasında da bulunmaktadır (örn. <https://enseigner.tv5monde.com/fiches-pedagogiques-fle/les-malheurs-de-sophie-de-la-comtesse-desegur>).

3 | Passage à l'action

12. À VOUS DE JOUER
Voici un extrait d'une pièce d'Eugène Ionesco que nous allons dire et enregistrer.

A. Lisez le texte et comparez entre vous ce que vous avez compris.

L'APPEL
(Personnages : PHILIPPE, le professeur; MARIE-JEANNE et JEAN-MARIE, les élèves)

PHILIPPE : Bonjour, messieurs ; bonjour, mesdemoiselles. Vous ne répondez pas ? On ne répond pas. Pourquoi ne répondez-vous pas ? Répondez donc. Oh, il est trop tôt, les élèves ne sont pas encore là.

Tiens, j'entends leurs pas dans le couloir. Ils arrivent. Ils sont là. Ouvrez la porte. Entrez. Fermez la porte. Avancez. Asseyez-vous. Silence. Je fais l'appel : Jean-Marie.

JEAN-MARIE : Présent.

PHILIPPE : Dites-moi, Jean-Marie, comment vous appelez-vous?

JEAN-MARIE : Je m'appelle Jean-Marie.

PHILIPPE : Vous ne comprenez pas. C'est faux. Vous vous trompez. Attention, Marie-Jeanne : dites-moi, comment vous appelez-vous ?

MARIE-JEANNE : Je m'appelle Marie-Jeanne.

PHILIPPE : C'est mieux. Ne vous trompez plus. Cela suffit pour aujourd'hui. Levez-vous. Sortez. Allez manger.

Extrait de Eugène Ionesco, *Essais de conversation et de diction français pour étudiants américains*, Gallimard

B. Relisez le texte et, en groupes, partagez votre façon de voir Marie-Jeanne, Jean-Marie et leur professeur : leur physique, leurs vêtements, etc.

C. En groupes, imaginez quels sont les regrets et les espoirs du professeur et ce qui peut le mettre en colère. Comparez et discutez en classe vos différents points de vue.

D. Maintenant que vous connaissez mieux les personnages, reformez les groupes et préparez la lecture en ajoutant au texte des indications sur la manière de l'interpréter le texte et les éventuels sentiments des personnages (didascalies). Répétez ensuite votre lecture.

E. Présentez vos lectures au reste de la classe et enregistrez votre lecture

Découvrez les activités 2.0 sur versionoriginale.emdl.fr

46 | quarante-six

Şekil 3. Version Originale B1 kitabında kullanılan edebi söylem örneği ve alıştırmalar

İçinde diyalog bulunan birçok roman da ders materyali olarak kullanılabilir. Örneğin Raymond Queneau'nun *Zazie dans le métro* isimli romanının çoğu diyaloglardan oluşmaktadır ve ders materyali olmaya elverişlidir:

"[...]— Qu'est-ce qui pue comme ça ? dit une bonne femme à haute voix.

Elle pensait pas à elle en disant ça, elle était pas égoïste, elle voulait parler du parfum qui émanait de ce meussieu.

Özbek, Ö. (2025). Söylem türlerinin yabancı dil öğretiminde materyal olarak kullanımı. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, 16(1), 261-279.*

DOI. 10.51460/baebd.1574131

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2025), 16 (1), 261-279.

Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2025), 16 (1), 261-279.

Araştırma Makalesi / Research Paper

— Ça, ptite mère, répondit Gabriel qui avait de la vitesse dans la repartie, c'est Barbouze, un parfum de chez Fior. [...]" (Queneau, 1998, p. 1).

Örneğin yukarıdaki gibi romandan alıntılar derse dâhil edilerek metinde geçen fiil yapıları, edatlar (fr. prépositions), zaman kavramları (l'imparfait, le passé simple, vb.) veya yan cümlecik oluşturan *qui, que, où, vb.* ilgi zamirleri (fr. les pronoms relatifs) üzerine alıştırmalar yapılabilir.

Edebi söylem türünün diğer bir alt kategorisi olan tiyatro eserleri de Fransızcanın yabancı dil olarak öğretildiği sınıflarda ders materyali olarak kullanılmaktadır. Aşağıdaki görselde Fransızca ders kitaplarından Version Originale B1 kitabında Eugène Ionesco'nun eserinden bir kesit verilerek öğrenenlerle çeşitli okuma ve konuşma becerisi alıştırmalarının yapılması tasarlanmıştır (Denyer, Ollivier & Perrichon, 2011 s. 46):

Öğretici söylem (Didaktik)

Mazière'e göre *öğretici söylem, tartışmacı söylemin* zıttı olarak gösterilebilir. Yazara göre, birincisi "felsefi veya retorik" olarak tanımlanırken, ikincisi "bilimsel"dir (2018, s. 20-21). Genel olarak birine belirli bir konu hakkında bilgi vermeyi amaçlayan öğretici söylem türü, açıklayıcı söylemler arasında bulunmaktadır. Öğretici söylem türü söz konusu olduğunda, uzmanlar tarafından önceden belirlenmiş alt kategoriler tespit edilememiş olsa da *öğretmen söylemi, öğretici konferans, öğretmen-öğrenci diyalogu* gibi bazı alt kategoriler sıralayabiliriz.

Dufour ve Parpette, Fransızcanın Yabancı Dil olarak öğretildiği bir ortamda "[...] öğretmenin söyleminin çok işlevliliği"ni vurgulamaktadırlar (2017, s. 61). Yazarlar, "Erasmus" hareketlilik programı gibi öğrencilerin de katıldığı derslerde, konuşanın genellikle sınıfı yöneten ve çoğu zaman söz hakkına sahip olan öğretmen olduğunu vurgulamaktadırlar. Yazarlar tarafından ele alınan çok işlevlilik terimi, öğretmenin sınıfta üstlenmesi gereken birçok rolü ifade etmektedir: Öğretmen, kendi alanında uzman bir kişi olup, aynı zamanda Fransız Dili Eğitimi öğrenim süreçlerinde öğrencilere rehberlik etmesi gereken bir pedagoğa dönüşmektedir (2017, a.g.e., s. 61-62). Ayrıca, bu türde kayda değer bir yer tutan slayt sunumlarıyla (diğer bir deyişle, PowerPoint) sözlü ve öğretici söylemin de var olduğunu belirtmek gerekir: Öğretmenin sözlü söylemi burada, öğrencinin anlamasını ve not almasını kolaylaştırmak amacıyla yazılı formata dönüştürülmektedir. Ancak, aynı yazarlar bir slaytta birden fazla cümle olduğunda öğrencilerin, öğretmenin öğretici söylemini kavrayamadıklarına inanmaktadırlar (a.g.e., s. 64). Yazarlar öğrencilerin derslerden önce slayt gösterilerini hazırlamalarının ve ders sırasında projeksiyon ile sunmalarının önemini vurgulamaktadırlar. Bu durum, günümüzde yabancı dil eğitimi alanında ters-yüz sınıf modeline karşılık gelmektedir (a.g.e., s. 69).

Laurence Espinassy gerçekleştirdiği araştırma kapsamında plastik sanatlar dersi veren iki öğretmenin söylemlerini gözlemlemiş ve bu söylemlerde geçen öğrenenleri derse yönlendirecek teşvik edici unsurlara odaklanmıştır. Yazar, iki öğretmenin sözcük kullanımlarını karşılaştırmak için bir işe "[...] yeni başlayan öğretmenle deneyimli bir öğretmenin kullandığı dilin tasarımı ve uygulanması"

arasındaki farkları, sınıfın video kayıtları aracılığıyla incelemiştir (2008, s. 170). Bu araştırma öğretmen söylemlerine örnek teşkil etmektedir.

Öğretmen-öğrenen arasında sınıfta gerçekleşen sözlü alışverişlerden ve konuşma döngülerinden oluşan diyalog temelli bir öğretici söylem türü de (fr. discours didactique dialogal) bulunmaktadır. Francine Cicurel'e göre, sahip oldukları bilgiyle ilgili farklı durumlardan kaynaklı hem öğretmenin hem de öğrencinin söyleminde belirgin farklılıklar gözlemlenmektedir:

Biri yetkindir, diğeri ise öğrenmek zorundadır. Bu, etkileşimleri düzenleyen ve katılımcılara farklı "konuşma rolleri"ni düzenleyen öğretici sözleşmenin (fr. Contrat didactique) temel bir unsurudur: bir tarafta öğretmenin konuşma rolü, diğeri tarafta ise öğrenenin konuşma rolü bulunmaktadır. Ancak, öğrenci grubu da aynı özelliklere sahip homojen bir kitle değildir. [...] (Cicurel, 1994, s. 93).

Aynı yazar, yabancı dil öğretimi alanında öğretmen-öğrenen arasındaki öğretici diyalogu, konuşucuların statüsünün bir kurum tarafından önceden belirlenmiş olması nedeniyle "adaletsiz" olarak değerlendirmektedir. Öğretici sözleşme, her öğrenenin öğrenme sürecinin başından itibaren sınıftaki sorumlulukların ve rolünün farkında olma durumunu kapsamaktadır. Örneğin, öğrenen sınıfta söz almak için elini kaldırması gerektiğini ya da öğretmenle olan diyalogunda seçtiği sözcüklere özen göstermesi gerektiğini bilir. Ya da derslerde başarılı olmak için ödevlerini yapıp öğretmene teslim etmesi gerektiğini bilir. Öğretici sözleşme açısından öğretmenin de önceden belirlenen statüsü ve sorumlulukları bulunmaktadır. Yabancı dil öğretimindeki öğretici diyalog, öğretilen dilin çevresinde şekillendiğinden öğretmen, öğrenenlerin kurduğu cümlelere odaklanarak gerektiğinde sesletim, dilbilgisi veya diğer konularda düzeltmeler yapmaktadır (a.g.e., s. 93-95). Cicurel'e göre, öğretmenin söylemi sınıfta sürekli devam eden bir etkileşimle şekillenmekte ve sonunda da öğrenenin bir ödev ya da çalışma gerçekleştirmesiyle sonuçlanmaktadır. Yazar, öğrenen tarafından yapılacak çalışmayla ilgili öğretmen-öğrenen arasındaki ilişkiye dayanan yönlendirme ve talimatları aşağıdaki gibi örneklendirmektedir: "Güzel/ şimdi bu cümlede kaç tane çekimli fiil olduğunu bulmaya çalışacaksınız. – Hayır/ bana 'ilişkin' (fr. relatif) sözcüğüne benzeyen bir sözcük söyleyin / aynı aileden olsun [...]" (a.g.e., s. 96).

Belirtilen örnek, öğretmenin öğreneni öğrenmeye yönlendiren bir rehber rolü üstlendiğini göstermektedir.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Bu çalışmada, temel söylem türleri ve bunların birkaç alt kategorisi incelenmiştir. Ancak farklı yazarlar tarafından tanımlanan çok sayıda söylem türü ve bu türlerin alt kategori bulunduğundan çalışmanın kapsamı sınırlı tutulmuş ve tüm türler ele alınmamıştır.

Çalışmada siyasi, medya, edebi ve öğretici olmak üzere dört temel söylem türü açıklanmış ve bu söylem türlerinin Fransızcanın yabancı dil olarak öğretildiği sınıfta materyal olarak nasıl kullanılabileceği tartışılmıştır. Sonuçta belirtilen söylem türlerine başvurularak dört beceri (dinleme, konuşma, okuma ve yazma) derslerinden birinin gerçekleştirilebileceği, hatta bu söylem türlerinin dersin öngörü aşamasında (fr. l'étape d'anticipation) kullanılmaya elverişli olacağı saptanmıştır. Günümüzde öğrenenler teknolojik araçlara ve sosyal medyaya ilgi duymaktadırlar, özellikle siyasi

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2025), 16 (1), 261-279.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2025), 16 (1), 261-279.
Araştırma Makalesi / Research Paper

söylemin ve medya söyleminin onların dikkatini çekeceği ve bu sayede motivasyonları, ilgileri daha da artmış bir şekilde derslere gelecekleri düşünülmektedir. Ayrıca Web 2.0 araçlarından da yararlanılarak Fransızcanın yabancı dil olarak öğretimi/öğrenimi desteklenebilir, TV5 Monde Fransızca öğretimi web sitesinden söylem örnekleri kullanılabilir ve alıştırmalar sınıfta gerçekleştirilebilir. *Lyricstraining* web sitesi üzerinden sınıfta öğrenenlere Fransızca şarkılar dinlettirilerek şarkı sözlerinde geçen söylemleri öğrenenlerin tamamlaması beklenebilir. Bu konuda *Les zexperts au service du FLE* web sitesi de birçok söylem türünü ders materyali olarak bazı alıştırmalar eşliğinde sunmaktadır. Günümüzde özellikle gençlerin internete, sosyal medyaya veya Web 2.0 araçlarına olan ilgileri düşünüldüğünde başvuracakları tüm platformlarda söylemlerle karşılaşacakları ve bundan dolayı yabancı dil eğitimi alanında da söylemlere önem verilmesi gerektiğini belirtmek yerinde olacaktır.

Avrupa Konseyi tarafından oluşturulan Diller İçin Avrupa Ortak Başvuru Metni'ne göre "sosyal aktörler" olarak kabul edilen öğrenenleri harekete geçirerek hedef dilin ve hedef kültürün öğrenilmesi önerilmektedir (Conseil de l'Europe, 2001, s. 8-10). Belirtilen teknoloji destekli platformlara, sosyal medyaya veya Web 2.0 araçlarına başvurarak öğrenenler söylemler aracılığıyla daha aktif bir duruma gelecektir. Sonuç olarak, günlük yaşamda kullanılan aktif dili ve dolayısıyla kültürel unsurları ve bireyler arasındaki doğal dil etkileşimlerini de içeren söylemlerin yabancı dil eğitiminde ders materyali olarak kullanılmasının uygun olacağı ve öğretime yarar sağlayacağı düşünülmektedir.

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2025), 16 (1), 261-279.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2025), 16 (1), 261-279.
Araştırma Makalesi / Research Paper

Kaynakça

- Aydın, B. (2019). Enseignement du FLE: Les documents visuels utilisés dans l'étape d'anticipation et leurs représentations, *SEFAD*, 41, 227-244. <https://doi.org/10.21497/sefad.586616>. Erişim tarihi: 06.07.2024.
- Baylon, C. & Mignot, X. (2000). *Initiation à la sémantique du langage*. Éditions Nathan.
- Charaudeau, P. (2005). *Le discours politique, Les masques du pouvoir*. Éditions Vuibert.
- Charaudeau, P. (2011). *Les médias et l'information. L'impossible transparence du discours*. De Boeck.
- Charaudeau, P. & Maingueneau, D. (2002). *Dictionnaire d'analyse du discours*. Éditions du Seuil.
- Cicurel, F. (1994). Marques et traces de la position de l'autre dans les discours d'enseignement des langues, *Les Carnets du Cediscor*, 2, 93-104. <http://journals.openedition.org/cediscor/582> Erişim tarihi: 25.06.2024.
- Cocton, M.-N., Cros, I., Mraz, C., Dupleix, D. & Ripaud, D. (2015). *Saison 3 B1 Méthode de Français*. Les Éditions Didier.
- Cocton, M.-N., Kohlmann, J., Rabin, M. & Ripaud, D. (2020). *L'atelier B1. Agir, Coopérer, Apprendre. Méthode de Français*. Les Éditions Didier.
- Combe, D. (1992). *Les genres littéraires*. Hachette Supérieur.
- Conseil de l'Europe (2001). *Cadre européen commun de référence pour les langues: apprendre, enseigner évaluer*. Didier. <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016802fc3a8>. Erişim tarihi: 22.06.2024.
- Denyer, M., Ollivier, C. & Perrichon, É. (2011). *Version Originale 3, B1. Méthode de français*. Éditions Maison des Langues.
- Dufour, S. & Parpette, C. (2017). Le cours magistral : interrogations didactiques et analyse de discours, *Les carnets du Cediscor*, 13, 61-72. <https://journals.openedition.org/cediscor/1023> Erişim tarihi: 30.09.2024.
- Ercan, G. S. & Daniş, P. (2019). Söylem, Söylem Çözümlemesi ve Eleştirel Söylem Çözümlemesi: Tanımları ve Kapsamları, *DEÜ Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 527-552.
- Espinassy, L. (2008). Jouer avec les mots, tordre les outils: la production plastique au collège, *Le Français dans le monde. Recherches et Applications. Du discours de l'enseignant aux pratiques de l'apprenant en classe de français langue étrangère, seconde et maternelle*, 44, 169-177. http://fipf.org/sites/fipf.org/files/ra_44_juillet_2008.pdf Erişim tarihi: 2.08.2024.
- Fairclough, N. (2010). *Critical Discourse Analysis: The Critical Study of Language*. Longman.
- Gazizova, L. & Dunyasheva, L. (2016). The importance of the use of media discourse in foreign language teaching. *9th annual International Conference of Education*, 5775-5783. <https://library.iated.org/view/GAZIZOVA2016IMP>. Erişim tarihi: 11.09.2024.
- Gee, J. P. (1999). *An introduction to discourse analysis. Theory and method*. Routledge.
- Gérard, C. (2019). Linguistique des genres : objet et méthode. Statut culturel des genres et variétés génériques. Linx, *Revue des linguistes de l'université Paris X Nanterre*, 78, s. 1-59.
- Germain, C. (1993). *Évolution de l'enseignement des langues : 5 000 ans d'histoire*. CLÉ International.
- Gezgin, S., Aygün, J. I., Yapar, A., Yücedoğan, G. & Ilgaz, C. (1998). *Basın Sözlüğü*. İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları.
- Korkut, Ece (2017). *Söz ve Kimlik. Söylemler Bize Ne Söyler?* Seçkin Yayıncılık.
- Le Bart, C. (1998). *Le discours politique*. PUF.
- Maingueneau, D. (2002). Analyse du discours. Dans P. Charaudeau ve D. Maingueneau (ed) içinde. *Dictionnaire d'analyse du discours* (s. 41-45). Éditions du Seuil.
- Maingueneau, D. (2002). École française d'analyse du discours. P. Charaudeau ve D. Maingueneau (ed) içinde, *Dictionnaire d'analyse du discours* (s. 201-202). Éditions du Seuil.
- Maingueneau, D. (2016). *Analyser les textes de communication*. Armand Colin.
- Özbek, Ö. (2025). Söylem türlerinin yabancı dil öğretiminde materyal olarak kullanımı. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 16(1), 261-279.
DOI. 10.51460/baebd.1574131

Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi, (2025), 16 (1), 261-279.
Western Anatolia Journal of Educational Sciences, (2025), 16 (1), 261-279.
Araştırma Makalesi / Research Paper

- Mazière, F. (2018). *L'Analyse du discours*. 4e édition. Que sais-je ?
- Miles, M. B., Huberman, A. M. & Saldaña, J. (2014). *Qualitative data analysis. A methods sourcebook*. 3rd Edition. Sage.
- Özün, D. (2022). *Söz ve Eylem. Söylem Çözümlemesi Kavram-Kuram-Uygulama*. Seçkin Yayınları.
- Queneau, R. (1998). *Zazie dans le métro*. Gallimard.
- Sönmez, V. & Alacapınar, F. G. (2019). *Örneklendirilmiş Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (7. Baskı). Anı Yayıncılık.
- Sözen, E. (2017). *Söylem: Belirsizlik, Mücadele, Bilgi / Güç ve Refleksivite*. Profil Kitap Yayıncılık.
- Stalloni, Y. (2007). *Les genres littéraires*. Armand Colin.
- Todorov, T. (1978). *Les genres du discours*. Éditions du Seuil.
- Traverso, V. (2004). *L'analyse des conversations*. Nathan.
- TV5Monde, Enseigner le français.
- <https://enseigner.tv5monde.com/fiches-pedagogiques-fle/dans-les-coulisses-du-marche-des-influenceurs>
- <https://enseigner.tv5monde.com/fiches-pedagogiques-fle/les-malheurs-de-sophie-de-la-comtesse-desegur>
- <https://lesexpertsfle.com/produit/pack-de-conversation-politique-et-institutions-b2/>